

Przedmiotowe Zasady Oceniania
Historia, klasa szósta
Szkoła Podstawowa im. C. K. Norwida w Dąbrówce

Celem oceniania ucznia jest:

- aktywizowanie go do nauki i motywowanie do dalszej pracy,
- obserwowanie i wspieranie jego rozwoju,
- informowanie o poziomie osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie,
- pomoc w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju,
- powiadamianie rodziców (opiekunów), nauczycieli, wychowawców, władz szkolnych o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia.

Uczeń powinien być oceniany systematycznie przez cały okres nauki. Kontrola i ocena stopnia opanowania materiału obejmuje materiał, który został opracowany na lekcjach i jest ujęty w podstawie programowej. Pozwoli ona na wykrycie luk, opóźnień i błędów w wiadomościach, umiejętnościach i postawach ucznia.

Kontroli i ocenie podlegają prace pisemne, wypowiedzi ustne, prace praktyczne oraz aktywność:

1. Prace pisemne:
  - odpowiedzi na pytania,
  - rozwiązywanie wskazanych zadań, wykonywanie ćwiczeń,
  - sprawdziany, testy,
  - kartkówki.
2. Wypowiedzi ustne:
  - kilkudzaniowa wypowiedź,
  - udział w dyskusji,
  - prezentacja pracy własnej lub grupy.
3. Prace praktyczne:
  - wytwory ucznia np. albumy, słowniki, praca plastyczne,
  - gromadzenie i segregacja materiałów,
  - posługiwanie się mapą, atlasem, słownikiem, tekstem źródłowym
  - wykonywanie ćwiczeń w zeszytach ćwiczeń (w klasach które z niego korzystają) lub na kartach pracy,
  - tworzenie notatek.
4. Aktywność:
  - współpraca w grupie,
  - samokształcenie,
  - wykonywanie dodatkowych zadań.

Ocenie podlegają:

- sprawdziany wiadomości, testy (obejmują materiał z działu, trwają 45 minut, zapowiedziane z tygodniowym wyprzedzeniem)
- odpowiedzi ustne w klasie VI z dwóch ostatnich lekcji,
- kartkówki (mogą być zapowiedziane, obejmują materiał w klasie -VI z dwóch ostatnich lekcji, kartkówki zapowiedziane mogą obejmować materiał z większej liczby lekcji,
- aktywność na lekcji (5 plusów – ocena bardzo dobra, 5 minusów ocena niedostateczna; na wniosek ucznia można dokonać przekonwertowania mniejszej liczby plusów np. dwóch czy trzech na ocenę – np. dop. lub dost.)

- prowadzenie zeszytu przedmiotowego lub zeszytu ćwiczeń (w klasach, gdzie jest stosowany)
- dodatkowe prace np. referaty, wywiady, prezentacje multimedialne, plakaty itp.
- projekty edukacyjne,
- udział ucznia w konkursach.

Ocena śródroczna i roczna

Ocenę śródroczną i roczną wystawia się na podstawie ocen cząstkowych zdobytych w czasie półrocza (roku szkolnego). *Ocena śródroczna (roczna) nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych.*

Aktywność uczniów podlegających ocenianiu na lekcjach historii

Oceniane umiejętności	Aktywność ucznia podlegająca obserwacji i ocenie	Narzędzia oceny
Pisanie	Referaty Sprawdziany pisemne Kartkówki	Kryteria oceny prac pisemnych Kryteria sprawdzianów
Mówienie	Wypowiedzi ustne na lekcjach Udział w dyskusji	Kryteria wypowiedzi ustnej Obserwacja
Współpraca w grupie	Praca w grupach na lekcji	Obserwacja Karta oceny pracy w grupie Karta samooceny
Posługiwanie się terminami historycznymi	Wypowiedzi ustne Prace pisemne	Kryteria wypowiedzi ustnej Kryteria oceny prac pisemnych
Posługiwanie się mapą i atlasem	Wypowiedzi ustne Prace pisemne Zadania praktyczne	Kryteria wypowiedzi ustnej Kryteria oceny prac pisemnych Obserwacja
Porządkowanie i selekcja materiału	Gromadzenie i selekcja materiału	Obserwacja
Poszukiwanie i posługiwanie się źródłami informacji	Praca ze słownikami Gromadzenie materiału Samodzielne zdobywanie informacji	Obserwacja
Terminowość wykonywania zadań	Planowanie Organizowanie	Obserwacja
Kreatywność	Prace praktyczne	Obserwacja
Prowadzenie zeszytu przedmiotowego	Systematyczność Estetyka Pomysłowość	Obserwacja

Kryteria oceniania odpowiedzi ustnej z historii

Ocena **niedostateczna**:

- nie wykazał się wiadomościami wymaganymi na ocenę dopuszczającą,
- nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać najprostszych zadań.

Ocena **dopuszczająca**:

- przy pomocy nauczyciela uczeń wykonuje proste zadania, wykorzystuje podstawowe umiejętności,
- potrafi określić wiek, jego połowę, w którym miało miejsce dane wydarzenie,
- potrafi umieścić najważniejsze wydarzenia w czasie, zaznaczyć je na osi czasu,
- zna podstawowe fakty, postacie i terminy niezbędne w procesie nauki,
- wypowiada się krótkimi zdaniami, popełnia liczne błędy językowe.

Ocena **dostateczna**:

- uczeń rozumie podstawowe fakty i pojęcia historyczne,
- potrafi uporządkować najważniejsze wydarzenia chronologicznie,
- potrafi łączyć postacie z odpowiadającymi im wydarzeniami,
- potrafi z osi czasu odczytać zaznaczoną datę,
- wskazuje na mapie miejsca omawianych wydarzeń,
- potrafi wykorzystać podstawowe źródła informacji,
- przy pomocy nauczyciela rozwiązuje podstawowe problemy,
- formułuje wypowiedź 2-3 zdaniową,
- popełnia błędy językowe i stylistyczne.

Ocena **dobra**:

- samodzielnie rozwiązuje podstawowe problemy, a trudniejsze przy pomocy nauczyciela,
- określa przyczyny i skutki wydarzeń historycznych,
- posługuje się terminologią poznaną na lekcji,
- potrafi scharakteryzować poznane sylwetki osób,
- lokalizuje na mapie przebieg wydarzeń,
- porządkuje wydarzenia chronologicznie,
- wykorzystuje źródła informacji poznane na lekcji,
- formułuje dłuższą poprawną pod względem językowym wypowiedź,
- próbuje dokonywać własnych sądów i opinii.

Ocena **bardzo dobra**:

- samodzielnie rozwiązuje problemy podstawowe i trudniejsze,
- prawidłowo posługuje się wiedzą i umiejętnościami zdobytymi na lekcji,
- samodzielnie dostrzega i omawia przyczyny i skutki wydarzeń,
- przedstawia na mapie zmiany terytorialne,
- potrafi z osi czasu odczytywać odpowiadającą danemu wydarzeniu datę,
- wykorzystuje źródła informacji wskazane przez nauczyciela,
- samodzielnie dokonuje ocen poszczególnych wydarzeń i postaci,

- formułuje dłuższą samodzielną wypowiedź poprawną pod względem językowym.

Ocena **celująca**:

- samodzielnie rozwiązuje problemy,
- wykorzystuje w swojej wypowiedzi wiadomości poza podręcznikowe, które uczeń samodzielnie zdobył,
- samodzielnie dostrzega związki między wydarzeniami,
- wyraża własne zdanie, popiera je logicznymi argumentami,
- wykorzystuje wiedzę o regionie,
- wypowiada się poprawną polszczyzną.

Kryteria oceny pracy w grupie

- zaangażowanie w pracę grupy
- realizacja wyznaczonego zadania
- pełnione funkcje i role
- rozumienie osobistej sytuacji w grupie
- umiejętności pracy w grupie

Wymagania na poszczególne oceny podczas pracy w grupie:

niedostateczny	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
Przeszkadza członkom grupy w pracy Nie wykonuje wyznaczonej pracy w określonym czasie Zajmuje się innymi sprawami Nawet przy pomocy kolegów i nauczyciela nie wykonuje zadania Nie wywiązuje się (lub rzadko) z powierzonych zadań i funkcji Nie uświadamia sobie własnych trudności we współdziałaniu Nie docenia pracy innych, negatywnie dominuje w grupie	Na czas wykonuje tylko część zadanej pracy Czasami przeszkadza innym Realizuje przy pomocy kolegów lub nauczyciela tylko część zadań Czasami nie wywiązuje się z pełnionych w grupie funkcji Nie przyjmuje do wiadomości informacji zwrotnych nauczyciela i kolegów na temat jego pracy w zespole Rzadko chwali wkład pracy innych Nie szanuje zdania innych	Pracuje przy wykonaniu większości zadań ale zdarza mu się nie akceptować przynależności do danej grupy Realizuje większość zadań sam Zgodnie z predyspozycjami potrafi wykonać niektóre funkcje w grupie Akceptuje opinie nauczyciela i kolegów na temat swojej pracy w grupie Potrafi pochwalić kolegów za pracę ale zdarza mu się również i ich krytyka	Jest zdyscyplinowany Wnosi pozytywny wkład w pracę grupy Wykonuje zadanie w wyznaczonym czasie Konsekwentnie wykonuje swoją pracę Wykonuje zgodnie z predyspozycjami przydzielone funkcje ale próbuje podejmować inne Dostrzega swoje wady pracy w grupie i stara się je likwidować Tolerancyjny Docenia pracę innych	Zaangażowany w pracę w grupie Wykazuje inicjatywę Angażuje wszystkich do pracy Pomaga kolegom mającym trudności Samodzielnie podejmuje się realizacji zadania Przyjmuje na siebie wiele zadań Zdyscyplinowany Potrafi pokierować członkami zespołu Pełni wiele funkcji Potrafi wskazać swoje mocne i słabe punkty pracy w grupie Potrafi ocenić pracę innych, stwarza pozytywną atmosferę podczas pracy, szanuje innych	Szczególnie zaangażowany w pracę w grupie, Potrafi pokierować członkami zespołu, Pełni wiele funkcji (w tym chętnie przyjmuje rolę lidera i dobrze się z niej wywiązuje), Pomaga kolegom mającym trudności Przyjmuje na siebie wiele zadań Potrafi wskazać swoje mocne i słabe punkty pracy w grupie oraz dokonać samooceny efektów pracy jego grupy, Potrafi ocenić pracę innych

Prowadzenie i ocena zeszytów przedmiotowych

Uczniowie zobowiązani są do systematycznego prowadzenia zeszytu ćwiczeń (w klasach, gdzie jest stosowany) oraz zeszytu przedmiotowego.

Każdy zeszyt sprawdzany jest pod względem kompletności notatek, ich poprawności merytorycznej, estetyki. Nauczyciel, oceniając zeszyt, bierze pod uwagę przede wszystkim kompletność notatek.

Ocena za prowadzenie zeszytu może być wystawiona raz w półroczu i przy jej wystawianiu będą brane wyżej wymienione elementy. Uczeń ma obowiązek uzupełniania notatek w zeszycie za czas swojej nieobecności. W uzasadnionych przypadkach nauczyciel może go zwolnić z tego obowiązku.

Ocenianie prac pisemnych tj. sprawdzianów, kartkówek i testów

- Sprawdziany są przeprowadzane po każdym lub kilku blokach tematycznych.
- Sprawdzian poprzedzony jest lekcją powtórzeniową.
- Sprawdzian jest zapowiadany przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem, termin pisania sprawdzianu jest wpisany do dziennika elektronicznego w terminarzu. Sprawdzian trwa 45 minut.
- Nauczyciel podaje uczniom zakres materiału i umiejętności sprawdzanych na sprawdzianie.
- Nauczyciel sprawdza i podaje wyniki sprawdzianu do wiadomości uczniów w terminie do 14 dni roboczych od daty pisania,
- Jeżeli uczeń nie pisał sprawdzianu lub zapowiedzianej kartkówki w terminie, pisze je na następnej lekcji, na której się pojawi. W uzasadnionych przypadkach nauczyciel ustala z uczniem inny termin sprawdzianu lub zwalnia go z pisania. W rubryce w dzienniku stosuje zapis nb.
- Kartkówki obejmują materiał z dwóch ostatnich lekcji (kl. VI), mogą być niezapowiedzane. Kartkówki obejmujące materiał z większej liczby lekcji muszą być zapowiedzane z wyprzedzeniem podobnym jak w przypadku sprawdzianów. W przypadku zapowiedzianych kartkówek nauczyciel zapisuje termin do dziennika elektronicznego w terminarzu. Uczeń nie może zgłosić nieprzygotowania na zapowiedzianą kartkówkę.
- Ocenę z kartkówki uczeń może poprawić na zasadach ustalonych z nauczycielem. W szczególnych przypadkach nauczyciel może wyznaczyć inną pracę uczniowi tak, by mógł ocenę poprawić.
- Punktacja prac pisemnych tj. godzinnych sprawdzianów, prac klasowych, testów kompetencyjnych i kartkówek jest przeliczana na oceny zgodnie z progami procentowymi określonymi w Statucie Szkoły.

Informowanie rodziców o ocenach

Oceny z odpowiedzi ustnych, za aktywność, a także oceny z kartkówek, testów, sprawdzianów i innych prac pisemnych wpisywane są do dziennika elektronicznego.

Prace pisemne są do wglądu rodzica. Sprawdzone prace wzięte do domu uczeń zobowiązany jest zwrócić nauczycielowi na następnej lekcji. Prace te przechowywane są w szkole przez rok szkolny i są także udostępniane rodzicom na ich prośbę w trakcie zebrań, dni otwartych lub w trakcie spotkań indywidualnych po wcześniejszym umówieniu się. Informacje o ocenach mogą być też przekazywane przez wychowawcę na zebraniach, dniach otwartych i w czasie indywidualnych spotkań.

Kryteria wymagań w stosunku do uczniów z dysfunkcjami

Nauczyciel uwzględnia zalecenia zawarte w opiniach poradni pedagogiczno – psychologicznej i w IPET. Nauczyciel dostosowuje uczniom sposób przekazywania wiedzy i ocenianie.

Zadawanie prac domowych

Celem zadawania prac domowych jest rozwijanie zainteresowań ucznia, motywacja do nauki, organizacja i planowanie samouczenia się.

Nauczyciel może zadać uczniom pisemną pracę domową do wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych, z tym że nie jest ona obowiązkowa dla ucznia i nie ustala się z niej oceny. W przypadku zadania takiej pracy, nauczyciel sprawdza ją i przekazuje uczniowi informację zwrotną.

Nieprzygotowania

Uczeń w każdym półroczu, na początku lekcji może zgłosić nauczycielowi nieprzygotowanie.

- w klasie VI – 2 nieprzygotowania,

W dzienniku lekcyjnym odnotowane ono będzie skrótem np.

Uzupełnianie zaległości po okresie nieobecności ucznia

Uczeń po usprawiedliwionej nieobecności trwającej do tygodnia powinien być przygotowany na kolejną lekcję (uzupełniony zeszyt, znajomość materiału).

Uczeń po usprawiedliwionej nieobecności trwającej ponad tydzień ma kolejny tydzień na uzupełnienie wszelkich zaległości.

W przypadku usprawiedliwionej nieobecności trwającej powyżej dwóch tygodni, nauczyciel indywidualnie ustala z uczniem termin i sposób nadrobienia zaległości. W takim wypadku uczeń nie musi również od razu przystępować do zaległego sprawdzianu.

Ogólne wymagania na poszczególne oceny szkolne w klasyfikacji śródrocznej i rocznej

Uczeń otrzyma ocenę:

NIEDOSTATECZNĄ jeżeli:

- Nawet przy pomocy nauczyciela nie potrafi wykonać prostych poleceń wymagających zastosowania podstawowych umiejętności,
- Nie opanował minimum wiadomości programowych,
- Uczeń nie opanował podstawowych pojęć, dat, wydarzeń, które umożliwiłyby mu kontynuowanie nauki.
- Wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki.
- Nie wykazuje zainteresowań historią Polski, świata i swojego regionu. Nie rozumie istoty faktów i wydarzeń historycznych, zjawisk społecznych.
- Nie prowadzi zeszytu przedmiotowego,

DOPUSZCZAJĄCĄ jeżeli:

- opanował zakres wiedzy i umiejętności na poziomie elementarnym,
- nie pracuje systematycznie i niezbyt chętnie podejmuje zadania wskazane przez nauczyciela
- nie pracuje w grupie ani zespole zadaniowym,
- nie formułuje własnych wniosków,
- przy pomocy nauczyciela potrafi wykonać proste polecenia wymagające zastosowania podstawowych umiejętności.

DOSTATECZNĄ jeżeli:

- opanował zakres wiedzy i umiejętności w stopniu poprawnym,
- czasami pracuje nie systematycznie i niezbyt chętnie podejmuje pracę indywidualną, grupową lub zespołową,
- rzadko uczestniczy w dyskusji i pracach zespołowo – grupowych,
- czasami poprawnie formułuje wnioski,
- ma problemy z obroną swoich poglądów,
- nie zawsze wywiązuje się z powierzonych zadań lub ich części,
- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji.
- zna niektóre wydarzenia i postaci z dziejów regionu.

DOBRA jeżeli:

- opanował zakres wiedzy i umiejętności w stopniu średnim,
- charakteryzuje go najczęściej systematyczna i efektywna praca zarówno indywidualna jak grupowa,
- często uczestniczy w dyskusji i pracach zespołowo – grupowych,
- poprawnie formułuje wnioski i udaje mu się bronić swoich poglądów,
- odpowiednio wywiązuje się z powierzonych zadań,
- potrafi korzystać ze wszystkich poznanych w czasie lekcji źródeł informacji.
- zna najważniejsze wydarzenia i postaci z dziejów regionu.

BARDZO DOBRĄ jeżeli:

- opanował w pełni zakres wiedzy i umiejętności programowych,
- charakteryzuje go systematyczna i efektywna praca indywidualna i zespołowa,
- chętnie uczestniczy w dyskusjach i pracach zespołowych,

- właściwie formułuje wnioski i broni swoich poglądów,
- wyróżniająco wywiązuje się z powierzonych zadań i ról,
- sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł informacji .
- potrafi dzięki wskazówkom nauczyciela dotrzeć do innych źródeł wiadomości.
- wykorzystuje wiedzę nie tylko z historii ale również przedmiotów pokrewnych.
- posiada dużą wiedzę o historii regionu.

CELUJĄCĄ jeżeli:

- opanował w sposób doskonały zakres wiedzy i umiejętności programowych, potrafi je wykorzystać do argumentowania postawionej tezy lub własnego stanowiska.
- przejawia samodzielne inicjatywy rozwiązywania konkretnych problemów,
- bierze udział w konkursach historycznych,
- wiąże dzieje własnego regionu z dziejami Polski lub powszechnymi.

Poprawa ocen cząstkowych (bieżących) z prac pisemnych

Uczeń do poprawy pracy pisemnej tj. takiej trwającej 45 min. przystępuje tylko raz w ciągu dwóch tygodni od wystawienia oceny. Oceny z popraw wpisywane są obok oceny uzyskanej.

Tryb i forma poprawiania ocen cząstkowych oraz śródrocznych i rocznych z historii

Ocena	Termin poprawy	Forma poprawy	Uwagi
Ocena z zeszytu przedmiotowego	zgłoszenie – bezpośrednio po otrzymaniu oceny; poprawa w ciągu 10 lekcji od zgłoszenia	Uczeń od momentu zgłoszenia poprawy przez 10 kolejnych lekcji prowadzi zeszyt systematycznie i starannie, po czym oddaje go do ponownego sprawdzenia.	
Ocena z odpowiedzi ustnej lub kartkówki	zgłoszenie – bezpośrednio po otrzymaniu oceny; poprawa w ciągu 4 lekcji od zgłoszenia	Poprawa w terminie i na zasadach wskazanych przez nauczyciela.	Od nauczyciela zależy, kiedy poprosi ucznia do odpowiedzi – powinno to nastąpić w ciągu 4 lekcji od zgłoszenia.
Ocena z pracy pisemnej (sprawdzianu)	zgłoszenie – w formie pisemnej przez wiadomość librus, w ciągu 14 dni od daty wpisania sprawdzianu.	Uczeń zgłasza chęć poprawy nauczycielowi. Nauczyciel przygotowuje dla ucznia nową wersję sprawdzianu z danego działu. W II semestrze uczniowie, którzy ze sprawdzianu otrzymali ocenę ndst., a planują się ubiegać wyłącznie o ocenę dopuszczającą na koniec roku, w celu poprawy sprawdzianu mogą otrzymać od nauczyciela zadanie do opracowania z działu, z którego był sprawdzian. Poprawa w terminie wskazanym przez nauczyciela.	Uczeń powinien się samodzielnie przygotować z tematu realizowanego na lekcji, na której pisał poprawę.
Ocena śródroczna (roczna)	Zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły	Zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły	Zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły

Szczegółowe wymagania edukacyjne – historia - klasa 6 – podstawa programowa 2024

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca	Podstawa programowa
DZIAŁ I. EUROPA I ŚWIAT W XVI WIEKU						
1. Wielkie odkrycia geograficzne Zagadnienia 1. Przyczyny odkryć geograficznych. 2. Podróże Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana.	<ul style="list-style-type: none"> zna datę: 1492; zna sylwetki i dokonania Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana; wskazuje na mapie trasy podróży K. Kolumba, V. da Gamy, F. Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie: jedwabny szlak; wyjaśnia pochodzenie terminu <i>Indianie</i>; zna znaczenie wyprawy Ferdynanda Magellana 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie wprowadzenia nowego typu statków dla odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sposoby podróżowania na przestrzeni wieków, dostrzega znaczenie zmian 	VIII 1 2
2. Konsekwencje wielkich odkryć geograficznych Zagadnienia 1. Podboje konkwistadorów. 2. Skutki odkryć geograficznych dla Europy i Nowego Świata.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: konkwistador, Nowy Świat, kolonia; wymienia państwa, które były najważniejszymi kolonizatorami; wskazuje na mapie tereny odkryte w XV i XVI wieku 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rośliny przywiezione do Europy przez odkrywców 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki gospodarcze, społeczne i polityczne odkryć geograficznych; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie zmiany, które zaszły w Europie i Nowym Świecie w wyniku odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie zmian wprowadzonych przez odkrywców na podbitych terenach, wskazuje ich pozytywy i negatywy 	VIII 1 2
3. Kultura odrodzenia we Włoszech Zagadnienia 1. Narodziny nowych idei we Włoszech. 2. Cechy renesansu.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: renesans, odrodzenie, człowiek renesansu; wskazuje na mapie Włochy 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie termin humanizm; 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny narodzin renesansu we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> na wybranym przykładzie omawia cechy sztuki renesansowej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sztukę renesansu i średniowiecza; wskazuje podobieństwa między sztuką renesansu i starożytności 	IX 1
4. Humanizm w Europie i przewrót kopernikański Zagadnienia 1. Upowszechnienie druku. 2. Przewrót kopernikański. 3. Erazm z Rotterdamu i jego poglądy.	<ul style="list-style-type: none"> wie, kto i kiedy udoskonalił wynalazek druku (ruchoma czcionka drukarska); wymienia najważniejszych humanistów XVI-wiecznej Europy 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sylwetki Mikołaja Kopernika i Erazma z Rotterdamu 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje znaczenie upowszechnienia druku dla rozwoju kultury; omawia odkrycie Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie przełomowe znaczenie odkrycia Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zmiany, które zaszły w XV i XVI wieku, i dostrzega ich wpływ na życie ludzi 	IX 1

<p>5.Reformacja</p> <p>Zagadnienia 1. Przyczyny reformacji. 2.Sytuacja Kościoła katolickiego w Niemczech. 3.Wystąpienie Marcina Lutra. 4. Jan Kalwin i jego poglądy. 5.Wojny religijne. 6.Powstanie anglikanizmu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać datę początku reformacji; • zna dokonania Marcina Lutra; • rozumie pojęcia: reformacja, anglikanizm, protestantyzm, luteranizm, kalwinizm; • wskazuje na mapie państwa, w których doszło do reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy doszło do: powstania anglikanizmu, podpisania pokoju w Augsburgu, nocy św. Bartłomieja; • zna dokonania Jana Kalwina i działania Henryka VIII związane z reformacją; • rozumie pojęcie tolerancji religijnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny reformacji; • przedstawia skutki reformacji; • opisuje wojny religijne oraz ich skutki 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i wymienia różnice pomiędzy katolicyzmem i protestantyzmem; • dostrzega różnorodność przyczyn reformacji i różny jej przebieg w zależności od państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny wojen religijnych; • wskazuje zmiany, które zaszły w Europie w związku z reformacją 	IX 2
<p>6. Reforma katolicka</p> <p>Zagadnienia 1.Sobór w Trydencie i jego postanowienia. 2.Działalność inkwizycji. 3.Skutki dwóch reform chrześcijaństwa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy i gdzie odbył się sobór reformujący Kościół; • rozumie pojęcia: sobór, jezuita, kontrreformacja, reforma katolicka 	<ul style="list-style-type: none"> • zna najważniejsze postanowienia soboru trydenckiego; • przedstawia działalność sądów kościelnych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany, które nastąpiły w Kościele katolickim po soborze 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie skutki dwóch reform chrześcijaństwa; • omawia wpływ reform na zmiany w funkcjonowaniu Kościoła 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje sytuację w Kościele katolickim przed soborem i po jego reformach 	IX 3
DZIAŁ II. POLSKA W XVI WIEKU						
<p>8. Polska i Litwa pod rządami ostatnich Jagiellonów</p> <p>Zagadnienia 1. Likwidacja państwa zakonnego i powstanie Prus Książęcych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie ziemie, którymi władali Jagiellonowie; • wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów; • rozumie określenie: hołd pruski; • zna datę hołdu pruskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, w jaki sposób doszło do likwidacji państwa zakonnego; 	<ul style="list-style-type: none"> • zna postanowienia traktatu pokojowego zawartego w Krakowie w 1525 roku 			IX 4
<p>9. Kształtowanie się demokracji szlacheckiej</p> <p>Zagadnienia 1.Konstytucja nihil novi i jej znaczenie. 2. Funkcjonowanie sejmu. 3. Szlachta i jej państwo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: nihil novi, demokracja szlachecka, sejm walny, izba poselska, izba senatorska, magnat, pospolite ruszenie; • określa wiek, w którym ukształtował się sejm 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o powstaniu demokracji szlacheckiej; • opowiada o funkcjonowaniu sejmu; • wskazuje, czym szlachta różniła się od innych stanów 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie zasadę jednomyślności w pracy sejmu; • omawia znaczenie szlachty w państwie 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać konsekwencje demokracji szlacheckiej; • wskazuje przyczyny przewagi politycznej szlachty w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje demokrację szlachecką z innymi formami sprawowania władzy 	VII 5; IX 7
<p>10. Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>Zagadnienia 1.Przyczyny zawarcia unii. 2.Unia lubelska i jej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: unia realna, Rzeczpospolita Obojga Narodów; • wie, kiedy doszło do zawarcia unii realnej; • wiąże postać Zygmunta Augusta z unią w Lublinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postanowienia unii lubelskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • zna przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej; • wymienia i rozumie skutki unii 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie różne oceny unii ze strony Polaków i Litwinów 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje charakter unii realnej i unii personalnej; • ocenia zawarcie unii z perspektywy polityki zagranicznej i wewnętrznej 	IX 7

postanowienia.	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Rzeczpospolitą Obojga Narodów 					
11. Rzeczpospolita monarchią elekcyjną Zagadnienia 1. Zasady wolnej elekcji.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: wolna elekcja, sejm elekcyjny, artykuły henrykowskie, pacta conventa, Akademia Wileńska; wymienia dwóch pierwszych władców elekcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasady wolnej elekcji; wie, gdzie odbywały się wolne elekcje; 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie artykułów henrykowskich i pacta conventa dla ograniczenia władzy królewskiej; rozumie znaczenie propagandy w czasie wolnej elekcji 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega wady i zalety elekcyjnego wyboru władcy 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje monarchię elekcyjną z monarchią dziedziczną 	X 2
12. Gospodarka Rzeczypospolitej w XVI wieku Zagadnienia 1. Handlowe związki Rzeczypospolitej z Europą Zachodnią. 2. Folwarki szlacheckie i pańszczyzna. 3. Polskie monety.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: pańszczyzna, folwark, „spichlerz Europy”; wie, jaką monetą biła Rzeczpospolita w XVI wieku; pokazuje na mapie Gdańsk 	<ul style="list-style-type: none"> wie, dlaczego w Rzeczypospolitej rozwinęła się produkcja zboża i handel tym towarem; wie, co Rzeczpospolita eksportowała i importowała 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje znaczenie Gdańska dla polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie i uzasadnia wpływ handlu zbożem na położenie chłopów i wzrost roli gospodarczej szlachty 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi uzasadnić znaczącą rolę szlachty w gospodarce polskiej 	IX 5
13. Rzeczpospolita wielu narodów i religii Zagadnienia 1. Narody i religie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. 2. Tolerancja religijna w Rzeczypospolitej. 3. Lwów – miasto wielu religii.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narody zamieszkujące Rzeczpospolitą; wskazuje na mapie tereny zamieszkane przez Polaków, Litwinów, Rusinów, Niemców; wymienia religie i wyznania XVI-wiecznej Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> na przykładzie Lwowa omawia koegzystencję różnych narodów; rozumie pojęcie: konfederacja warszawska, zna datę podpisania tego dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> wie, dlaczego w Rzeczypospolitej mieszkało wiele mniejszości narodowych; omawia przyczyny i skutki tolerancji religijnej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie konfederacji warszawskiej dla tolerancji religijnej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje sytuację protestantów w Rzeczypospolitej i Europie 	X 1
14. „Złoty wiek” kultury polskiej Zagadnienia 1. Język polski w piśmie. 2. Polscy twórcy renesansowi. 3. Zamość – renesansowe miasto idealne.	<ul style="list-style-type: none"> wie, kim byli i z czego zasłynęli Mikołaj Rej, Jan Kochanowski, Andrzej Frycz Modrzewski; omawia renesansowy charakter Zamościa; rozumie pojęcie „złoty wiek kultury polskiej” 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady zmian zachodzących w Polsce w okresie renesansu: rozwój polszczyzny i alfabetu polskiego, powstawanie budowli renesansowych, szerzenie idei humanizmu i renesansu na uniwersytetach 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ podróży, powstawania uniwersytetów i upowszechnienia druku na zmiany w polskiej kulturze; wskazuje cechy renesansu na przykładzie ratusza w Zamościu, Wawelu 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie i uzasadnia, dlaczego w odniesieniu do Zamościa używa się określenia „miasto idealne” 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje renesans w Polsce i Europie 	IX 6

DZIAŁ III. EUROPA I POLSKA W XVII WIEKU

<p>16. Monarchia absolutna we Francji</p> <p>Zagadnienia 1. Narodziny absolutyzmu. 2. Ludwik XIV i jego rządy. 3. Francja staje się mocarstwem. 4. Wersal – siedziba Króla Słońce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: Król Słońce, monarchia absolutna, Wersal, etykieta; • wie, kiedy panował Ludwik XIV 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia słowa „Państwo to ja”; • opowiada o drodze Francji do pozycji mocarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy monarchii absolutnej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie i uzasadnia rolę Ludwika XIV w tworzeniu potęgi Francji; • wyjaśnia, dzięki czemu Francja stała się potęgą w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje demokrację szlachecką z monarchią absolutną 	<p align="center">XII 1</p>
<p>17. Anglia na drodze ku monarchii parlamentarnej</p> <p>Zagadnienia 1. Konflikt króla z Parlamentem. 2. Wojna domowa. 3. Anglia republiką. 4. Wspaniała Rewolucja. 5. Powstanie Wielkiej Brytanii i jej ustrój.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy doszło do rewolucji w Anglii; • rozumie pojęcia: purytanie, Wspaniała Rewolucja, <i>Deklaracja praw</i>; • zna postać Olivera Cromwella; • wie, kiedy doszło do: konfliktu króla z Parlamentem, Wspaniałej Rewolucji, unii Anglii i Szkocji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje zmiany zachodzące w Anglii, gdy była republiką; • rozumie zasadę „król panuje, ale nie rządzi” 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, dlaczego doszło do konfliktu króla z Parlamentem, wskazuje skutki tego sporu 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o powstaniu Wielkiej Brytanii; • charakteryzuje ustrój Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje sposób sprawowania rządów w Wielkiej Brytanii XVII wieku i demokrację szlachecką 	<p align="center">XII 1</p>
<p>18. Początki panowania Wazów i wojny z Rosją</p> <p>Zagadnienia 1. Objęcie polskiego tronu przez Zygmunta III Wazę. 2. Dymitr Samozwaniec i interwencja polska w Rosji. 3. Zajęcie Kremla przez Polaków. 4. Pokój w Polanowie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława IV Wazy, Dymitra Samozwańca; • wskazuje na mapie państwo, z którym Polska zawarła unię personalną z chwilą powołania na tron Zygmunta III Wazy; • rozumie pojęcia: samodzierżawie, wielka smuta, dymitriada, Kreml, husaria; • zna daty: 1610, 1612, 1634 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak zakończyła się unia personalna Polski i Szwecji; • zna okoliczności objęcia tronu Rzeczypospolitej przez dynastię Wazów; • wskazuje na mapie zmiany granicy po pokoju polanowskim 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny i skutki interwencji polskiej w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i omawia konsekwencje unii ze Szwecją, porównuje ją z unią lubelską 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje pozycję międzynarodową Rzeczypospolitej za rządów Zygmunta III Wazy 	<p align="center">XI 1 4</p>
<p>19. Powstanie kozackie</p> <p>Zagadnienia 1. Kolonizacja Ukrainy. 2. Kozacy i ich życie. 3. Przyczyny wybuchu powstania kozackiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: Kozacy, rejestr kozacki, ugoda w Perejasławiu; • zna postać Bohdana Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg powstania kozackiego; • wskazuje na mapie bitwy, które stoczono podczas powstania 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny wybuchu powstania kozackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie ugody w Perejasławiu; • zna skutki rozejmu w Andruszowie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny sukcesu powstania; • wskazuje przyczyny i skutki zbliżenia się Kozaków i Rosji 	<p align="center">XI 2 4</p>

4. Powstanie Chmielnickiego.						
20. Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją Zagadnienia 1. Przyczyny wojen polsko-szwedzkich. 2. „Potop”. 3. Walka ze Szwedami. 4. Pokój w Oliwie.	<ul style="list-style-type: none"> zna postacie: Jana Kazimierza, Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego; zna pojęcia: potop, hetman; wie, co wydarzyło się w 1655 i w 1660 roku 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg wojen polsko-szwedzkich; omawia postanowienia pokoju w Oliwie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny konfliktu między Polską a Szwecją; rozumie znaczenie udanej obrony Jasnej Góry 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie pokoju w Oliwie dla stosunków polsko-szwedzkich 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie dążenie do opanowania Bałtyku przez państwa nad nim leżące 	XI 1 3 4
21. Kryzys Rzeczypospolitej w połowie XVII wieku Zagadnienia 1. Kryzys gospodarczy. 2. Kryzys polityczny. 3. Liberum veto i jego skutki. 4. „Złota wolność” i jej skutki.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: liberum veto, „złota wolność”, rokosz, królewicza 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki gospodarcze i polityczne wojen w XVII wieku 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie i omawia demograficzne skutki wojen XVII-wiecznych 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie upadku gospodarczego Rzeczypospolitej dla funkcjonowania państwa 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie wpływ „złotej wolności” na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w XVII wieku 	XI 4
22. Wojny Rzeczypospolitej z Turcją Zagadnienia 1. Przyczyny wojen polsko-tureckich. 2. Traktat w Buczaczu. 3. Bitwa pod Chocimiem. 4. Bitwa pod Wiedniem.	<ul style="list-style-type: none"> zna sylwetkę i dokonania Jana III Sobieskiego; wie, kiedy miały miejsce bitwy pod Chocimiem i pod Wiedniem oraz jaki był ich rezultat; rozumie pojęcia: haracz, odsiecz wiedeńska; wskazuje na mapie miejsca bitew z Turkami 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg wojen polsko-tureckich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny wojen polsko-tureckich; rozumie znaczenie bitwy pod Wiedniem 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie traktatu w Buczaczu, rozumie, dlaczego nazywano go haniebnym; omawia okoliczności, w których Polacy ruszyli na odsiecz Wiedniowi; rozumie znaczenie odsieczy dla pozycji Polski w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Jana III Sobieskiego nazywano „Lwem Lechistanu” 	XI 1 4
23. Barok i kultura XVII wieku w Europie i Rzeczypospolitej Zagadnienia 1. Cechy baroku w sztuce. 2. Kościół i władcy – mecenasi barokowej sztuki. 3. Architektura baroku. 4. Sarmatyzm.	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady sztuki barokowej w architekturze, malarstwie i rzeźbie; wyjaśnia pojęcia: barok, sarmatyzm, wie, jakiego dotyczyły okresu; opowiada o stylu życia szlachty w okresie baroku 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy sztuki barokowej 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie sztuki baroku dla Kościoła katolickiego; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie przyczyny różnic pomiędzy kulturą baroku w Europie i w Rzeczypospolitej 	XI 5

DZIAŁ IV. EUROPA I ŚWIAT W XVIII WIEKU

<p>25. Kultura oświecenia</p> <p>Zagadnienia 1. „Stulecie światła”. 2. <i>Wielka encyklopedia francuska</i>. 3. Absolutyzm oświecony. 4. Rozwój szkolnictwa i odkrycie dziecka. 5. Rozwój gospodarki, nauki i techniki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: „stulecie światła”, <i>Wielka encyklopedia francuska</i>, manufaktura, trójpodział władz, absolutyzm oświecony; • opisuje wynalazki oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> • zna sylwetki i dokonania: J.J. Rousseau, Woltera, Monteskiusza; • podaje cechy kultury oświecenia, umieszcza ten okres na osi czasu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie wprowadzenia obowiązkowego szkolnictwa; • omawia koncepcję trójpodziału władz Monteskiusza 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje absolutyzm oświecony i dostrzega jego wpływ na funkcjonowanie państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie oświecenia dla postrzegania świata 	<p style="text-align: center;">XII 2</p>
<p>26. Prusy, Austria, Rosja – absolutyzm oświecony</p> <p>Zagadnienia 1. Armia pruska. 2. Reformy Fryderyka II. 3. Austria Józefa II. 4. Rosja za Piotra I.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie Prusy, Rosję i Austrię; • wyjaśnia pojęcia: absolutyzm oświecony, imperator; • wymienia XVIII-wiecznych władców, którzy wprowadzili zmiany w Rosji, Prusach i Austrii 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii, wskazuje ich twórców 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na przykładzie sąsiadów Rzeczypospolitej, na czym polegał absolutyzm oświecony w praktyce 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie znaczenie reform gospodarczych i wojskowych przeprowadzonych w państwach ościennych 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje sposób sprawowania władzy w Rzeczypospolitej i u jej sąsiadów 	<p style="text-align: center;">XII 3</p>
<p>27. Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki</p> <p>Zagadnienia 1. Osadnicy w Ameryce. 2. Stosunki między Anglią a koloniami. 3. Herbatka bostońska. 4. Wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych. 5. Polacy w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych. 6. Konstytucja Stanów Zjednoczonych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: herbatka bostońska, <i>Deklaracja niepodległości</i>, konstytucja; • wie, kiedy została podpisana <i>Deklaracja niepodległości</i>, tłumaczy, dlaczego ten dzień jest świętem narodowym w Stanach Zjednoczonych; • wymienia Polaków walczących o niepodległość USA; • zna postacie Jerzego Waszyngtona i Benjamina Franklina 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o stosunkach między Anglią i koloniami; • rozumie, dlaczego Kościuszko i Pułaski są bohaterami dla Amerykanów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych; • omawia system sprawowania władzy w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice w systemie sprawowania władzy w państwach europejskich i w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego Stany Zjednoczone były pierwszym krajem, który wprowadził idee oświecenia w praktyce 	<p style="text-align: center;">XIV 1 2</p>
<p>28. Wielka Rewolucja Francuska</p> <p>Zagadnienia 1. Przyczyny rewolucji we Francji. 2. Wybuch rewolucji – zdobycie Bastylii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcia: stan trzeci, Bastylia, monarchia konstytucyjna, <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela</i>; • wie, kiedy we Francji: wybuchła rewolucja, powstała monarchia konstytucyjna; 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia stany społeczne we Francji rządzonej przez Ludwika XVI, omawia ich rolę w państwie; • wyjaśnia okoliczności powstania monarchii konstytucyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny rewolucji we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje monarchię absolutną z monarchią konstytucyjną 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega wpływ idei oświecenia na wybuch rewolucji we Francji 	<p style="text-align: center;">XV</p>

3. Powstanie monarchii konstytucyjnej. 4. Proces i ścięcie króla Ludwika XVI.	<ul style="list-style-type: none"> zna postacie Ludwika XVI i Marii Antoniny 					
29. Francja republiką Zagadnienia 1. Wojna w obronie rewolucji. 2. Terror jakobiński. 3. Obalenie rządów jakobinów. 4. Bilans rewolucji.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: terror jakobiński, wielki terror, gilotyna, Marsylianka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia okoliczności wybuchu wojny Francji z sąsiadami; charakteryzuje Francję jako republikę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny obalenia jakobinów; przedstawia skutki rewolucji we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie i przedstawia zmiany społeczne, jakie zaszły we Francji podczas rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ idei oświecenia na rewolucję we Francji; ocenia skutki rewolucji 	XV
DZIAŁ V. POLSKA W XVIII WIEKU						
31. Rzeczpospolita w okresie kryzysu – czasy saskie Zagadnienia 1. Unia personalna Rzeczypospolitej i Saksonii. 2. Wojna północna. 3. Uzależnienie Rzeczypospolitej od Rosji. 4. Walka o tron. 5. Anarchia czasów saskich. 6. Próby reform w Rzeczypospolitej.	<ul style="list-style-type: none"> zna postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Leszczyńskiego i Augusta III Sasa; rozumie pojęcia: traktat trzech czarnych orłów, Collegium Nobilium, anarchia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia powiedzenia: „od Sasa do Lasa”, „za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa”; wskazuje próby reform w Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie, dlaczego doszło do objęcia polskiego tronu przez dynastię Wettinów; omawia skutki wojny północnej dla Rzeczypospolitej; wymienia trudności Rzeczypospolitej spowodowane wojną północną i rządami Sasów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy uzależnienia Rzeczypospolitej od Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> omawia skutki rządów Sasów oraz konsekwencje podporządkowania Rzeczypospolitej Rosji 	XIII
32. Ostatnia wolna elekcja i I rozbiór Rzeczypospolitej Zagadnienia 1. Elekcja Stanisława Poniatowskiego i jego pierwsze reformy. 2. Stosunki Rzeczypospolitej z Rosją. 3. I rozbiór Rzeczypospolitej.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia: Szkoła Rycerska, I rozbiór Rzeczypospolitej, Familia, prawa kardynalne; wymienia państwa biorące udział w I rozbiórce Rzeczypospolitej, wskazuje utracone ziemie, zna datę traktatu rozbiorowego; zna postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego i Tadeusza Rejtana 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wybór Stanisława Poniatowskiego na króla Rzeczypospolitej; wymienia reformy wprowadzone przez Poniatowskiego; opowiada o konfederacji barskiej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny I rozbioru Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposoby ingerencji Rosji w sprawy Rzeczypospolitej i ich konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia sytuację polityczną Polski w czasie pierwszych lat rządów Stanisława Augusta 	XVI 1; XVII 1
33. Reformy stanisławowskie Zagadnienia 1. Próby reform. 2. Odrodzenie kulturalne. 3. Ożywienie gospodarcze.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym były: Rada Nieustająca, Komisja Edukacji Narodowej, Towarzystwo do Książek Elementarnych; rozpoznaje Łazienki Królewskie w Warszawie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia próby reform podjęte przez Stanisława Poniatowskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zmiany w gospodarce i ich konsekwencje 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie zmian w Rzeczypospolitej stanisławowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie i uzasadnia zmiany w edukacji za rządów Poniatowskiego 	XVI 1 4

<p>34. Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja</p> <p>Zagadnienia 1. Sejm Wielki. 2. Stronnictwa na sejmie. 3. Konstytucja 3 maja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie: Sejm Wielki; wie, kiedy zwołano sejm i uchwalono konstytucję 	<ul style="list-style-type: none"> omawia okoliczności powstania Sejmu Wielkiego; przedstawia stronnictwa sejmowe i ich poglądy; omawia postanowienia Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ konstytucji na funkcjonowanie państwa 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie i uzasadnia znaczenie konstytucji dla funkcjonowania państwa 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje założenia ustrojowe Rzeczypospolitej i Stanów Zjednoczonych zapisane w konstytucjach tych krajów 	XVI 1 2
<p>35. Wojna w obronie konstytucji i II rozbiór Rzeczypospolitej</p> <p>Zagadnienia 1. Wojna polsko-rosyjska w 1792 roku. 2. II rozbiór Rzeczypospolitej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie: konfederacja targowicka; wie, kiedy doszło do wojny polsko-rosyjskiej w obronie Konstytucji 3 maja oraz do konfederacji targowickiej; wymienia państwa biorące udział w II rozbiórze Rzeczypospolitej; wskazuje na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku II rozbioru 	<ul style="list-style-type: none"> zna postać Józefa Poniatowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie przyczyny i skutki konfederacji targowickiej; wskazuje znaczenie II rozbioru dla sytuacji gospodarczej Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ Rosji na sytuację w Rzeczypospolitej, omawia znaczenie konfederacji targowickiej dla II rozbioru 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje postawę króla wobec konfederacji targowickiej 	XVI 3; XVII 1
<p>36. Powstanie kościuszkowskie i upadek Rzeczypospolitej</p> <p>Zagadnienia 1. Wybuch powstania kościuszkowskiego. 2. Walki w Warszawie i Wilnie. 3. Uniwersał połaniecki. 4. Współpraca Rosji i Prus przy tłumieniu powstania. 5. III rozbiór Rzeczypospolitej. 6. Czy Rzeczpospolita musiała upaść?</p>	<ul style="list-style-type: none"> wie, kiedy doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego i III rozbioru Rzeczypospolitej; zna postacie Tadeusza Kościuszki i Jana Kilińskiego; rozumie pojęcia: uniwersał połaniecki, insurekcja, kosynierzy 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o przebiegu powstania kościuszkowskiego; wymienia główne bitwy insurekcji 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny wybuchu i skutki powstania kościuszkowskiego; rozumie przyczyny klęski powstania i upadku Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie uniwersału połanieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia szanse na powodzenie powstania kościuszkowskiego 	XVII 1 2 3
DZIAŁ VI. EPOKA NAPOLEOŃSKA						
<p>38. Napoleon Bonaparte tworzy nowy ład w Europie</p> <p>Zagadnienia 1. Kryzys we Francji. 2. Objęcie władzy przez Bonapartego. 3. Francja cesarstwem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wie, kiedy Bonaparte objął władzę, został cesarzem, wygrał bitwę pod Austerlitz; rozumie pojęcia: konsul, cesarstwo, <i>Kodeks Napoleona</i>, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sytuację we Francji za panowania Napoleona Bonapartego; wymienia państwa, które walczyły z Bonapartem, wskazuje te, które pokonał 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak Bonaparte objął władzę we Francji, uczynił kraj potęgą, odnosił sukcesy wojskowe 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie zmiany, które zaszły w Europie po zwycięstwach Napoleona; rozumie znaczenie bitwy pod Austerlitz dla zmian w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje reformy Bonapartego i wskazuje ich wpływ na budowanie potęgi Francji 	XVIII 1

4. Zwycięstwa nad Prusami, Rosją i Austrią.						
39. Napoleon a sprawa niepodległości Polski Zagadnienia 1. Powstanie Legionów Dąbrowskiego. 2. Księstwo Warszawskie. 3. Wojna 1809 roku.	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kto i kiedy założył Legiony we Włoszech; • wie, kiedy powstało Księstwo Warszawskie i kiedy powiększył się jego obszar • wskazuje Księstwo Warszawskie na mapie; • zna postać i dokonania księcia Józefa Poniatowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie cele działania Legionów Dąbrowskiego, zna ich szlak bojowy; • zna okoliczności, w których powstał <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>, oraz twórcę słów tej pieśni 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady sprawowania władzy w Księstwie Warszawskim 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia stosunki między Księstwem Warszawskim a Francją 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postawę Napoleona wobec Polaków 	XVIII 2
40. Upadek Napoleona Zagadnienia 1. Europa pod rządami Napoleona. 2. Wyprawa Napoleona na Rosję. 3. Bitwa narodów i abdykacja Napoleona. 4. Sto dni Napoleona. 5. Napoleon i Polacy.	<ul style="list-style-type: none"> • zna wydarzenia z lat: 1812, 1813, 1815; • rozumie pojęcia: bitwa narodów, sto dni Napoleona, Wielka Armia 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o kampanii rosyjskiej Napoleona i o udziale w niej Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny i skutki ataku na Rosję; • zna przyczyny klęski Napoleona w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wpływ Napoleona na Europę; • wymienia przyczyny ostatecznej klęski Bonapartego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postawę Bonapartego wobec Polaków; • rozumie znaczenie epoki napoleońskiej dla historii Europy 	XVIII 1 2

Po każdym dziale przewidziana jest lekcja powtórzeniowa i sprawdzian wiadomości.